

Una antologia

SUSANNA RAFART

NARRATIVA

Carme Riera, *Llengües mortes*.
Selecció de contes de Carles
Cortés. Edicions Destino.
Barcelona, 2003.

Vint-i-dos contes reunits per Carles Cortés celebren els 25 anys d'escriptura de Carme Riera en una selecció que vol ser representativa de la narrativa de la seva autora. Els textos procedeixen de *Te deix, amor, la mar com a penyora* (1975), *Jo pos per testimoni les gavines* (1977), *Epitelis tendrissims* (1981), i *Contra l'amor en companyia i altres relats* (1991), als quals s'afegeixen dos relats apareguts en diverses publicacions. La síntesi té l'objectiu d'oferir l'evidència de la voluntat experimental de Riera dins el gènere, el seu interès per les formes epistolares que, segons Francesco Ardolino, acabarà posant en crisi, i el caràcter d'inadaptats de la majoria de personatges que tracta. També Cortés vol mostrar aquesta constant renovació dels esquemes epistolars, raó per la qual obre el llibre amb el relat d'una carta de confessió sentimental i el tanca amb un relat en què això mateix es fa a partir del missatge oral del contestador. Han canviat la naturalesa de l'agnició i la manera de dir les coses. L'última Riera domina els meandres de la ironia i escandeix amb molta més lenti-

tud el veritable fons de les confessions, tot i semblar, aparentment, més superficials o anecdòtiques.

Claudio Guillén, a propòsit del gènere epistolar, portava a col·lació les paraules de l'helenista Gregory Nagy quan deia: "Allò escrit no és una cosa que no és oral: més aviat una cosa que s'afegeix a allò que és oral". L'acte de suma que suposa l'escriptura és molt present en aquest gènere. Carme Riera se serveix d'uns esquemes que aboquen a la il·lusió de versemblança, trampa en la qual no cauen només alguns lectors, sinó també alguns dels seus personatges, com és ara la veu de les cartes de *Jo pos per testimoni les gavines*. Riera ha anat construint una narrativa a l'entorn d'aquest gran tema de la comunicació i la *no-ficcionalitat*. És a dir, els protagonistes dels relats assimilen l'escriptura a la veritat perquè les convencions de la carta porten a identificar qui escriu amb allò escrit. D'altra banda, la constitució de la intimitat en document públic destapa tota una mena de revelacions i frustracions en aquells que se'n creuen receptors. Per aquesta raó, la protagonista que escriu a l'editorial Laie celebra que la seva vida hagi passat a la literatura i no s'hi revela, com ho podria fer un personatge de Hrabal. De la mateixa manera, el jubilat de *Princesa meva, lletra d'àngel* pren al peu de la lletra el fet que una carta sigui un diàleg *in absentia* i confon una tramesa publi-

caria i comercial amb la genuïtat del receptor de l'epístola íntima, posant d'aquesta forma en evidència la solitud assetjada pels medis en què vivim tots. El conte combina magistralment tots dos registres, el comercial i l'íntim (dóna'm notícies dels semblants, demana de fet l'Antoni Barba), des d'un relativisme molt cervantí.

UN ITINERARI INTIMISTA

Cortés s'ha fixat molt bé en aquest itinerari de l'autora perquè, de fet, matisa aquell intimisme que sempre se li ha atribuït com a tret bàsic, sobretot amb anterioritat a les darreres novel·les. Presentar bona part de la narrativa *sota l'aspecte* de l'epístola, vol dir reflexionar des del principi sobre la capacitat comunicativa d'un text però també sobre les seves trampes i ficcions. Un altre dels contes que permet aquesta reflexió és *Estimat Thomas*, en què una sèrie de cartes traïxen les expectatives dels lectors fins a descobrir la vertadera identitat del seu receptor.

D'altres històries vénen presentades des de la confessió oral, amb la qual cosa, i sense el filtre de l'escriptura, accedim als usos individuals de la llengua. La fascinació de l'autora per aquestes formes explica que les veus dels personatges s'hagin anat travant a la vegada amb unes estructures narratives més complexes i ambicioses. En un primer estadi, un conte com *Noltros no hem tengut sort amb sos homos...* és

JORDI GARCIA

Carme Riera ha publicat una selecció dels seus contes

una constatació de la circularitat de la tragèdia femenina, un retall d'autenticitat pel fet que s'explica a algú, però el llenguatge hi afegeix la vitalitat i fins i tot l'humor. En el mateix estadi hi trobem el relat *Te banyaré i te trauré defora*, en què el ritme de la confessió oral ho és tot. Finalment, *Variacions sobre el tema de Dafne* juga amb els despropòsits i desfasament del model mitològic respecte del subjecte representat, la Caterina del conte. La transformació es fa a partir d'aquella mateixa llengua de

la qual no se'n recull únicament el testimoni, sinó que també es porta al límit de la paradoxa, el d'una llengua *naturada*, que canvia fins a ser arbre.

La presentació cronològica dels contes, amb un pròleg documentat per una bibliografia completa, permet de seguir els temes nuclears de l'obra de Carme Riera i comprovar la seva constant preocupació per portar a un món en extinció i una llengua que es perd a un camp constant de renovació estilística i formal.

NARRATIVA

Andreu Sotorra, *Kor de Parallamps*. Il·lustracions de Núria Giralt. Premi Edebé de literatura infantil. Edebé. Barcelona, 2003.

Andreu Sotorra (Reus, 1950), tot i ser filòleg, té una àmplia trajectòria com a periodista i narrador. Va treballar a la secció d'espectacles de l'AVUI (el teatre és una de les seves passions) i fa molts anys que és col·laborador d'aquest suplement i de moltes altres publicacions i programes radiofònics. Com a narrador es va estrenar el 1979 amb *No s'hi invita particularment i set contes noctàmbuls*, i des de llavors, entre narrativa breu i novel·la, per a lectors adults o no, ja porta més de 30 llibres publicats.

Fa uns mesos va guanyar el quinzenès premi en la seva carrera literària (precedit per alguns com ara el Ruyra, el Vayreda, l'Anglada i l'Espriu), l'Edebé de literatura infantil. Un premi important pel fet de publicar-se simultàniament en català, basc, gal·lec i castellà.

A *Kor de Parallamps* Andreu Sotorra demostra un cop més la seva mà esquerra a l'hora d'escriure pensant en un públic no adult. Potser sembla un tòpic, però és una especialitat realment complicada perquè, a banda de la tria dels temes sobre els quals es vol escriure, cal que la manera de fer-los arribar als lectors sigui prou efectiva sense caure en un simplisme molt per sota de les capacitats de comprensió de la majoria dels nens i adolescents.

La síntesi de la novel·la és senzilla: una nena d'11 anys ens parla, des de l'admiració, de les proeses del seu germà gran. Però això és només com mostrar la plata que al final de l'obra encabirà una rica amanida de valors i sentiments, perquè la narradora és una nena xinesa adoptada (Sotorra ja va tractar el tema de l'adopció el 1992 a *On és Berna, l'ise?*) i el seu germà gran també és orfe de mare (el pare s'ha tornat a casar, cosa

que fa que la mare tingui dos fills que no ho són, biològicament parlant), amb tot, Sotorra ens ofereix la normalitat d'una família aparentment apedaçada però que funciona com qualsevol altre, amb els mateixos llaços emotius. La nena xinesa, la Yung, rebatejada com a Lluna, també rebateja el seu idolatrat germà Marc com a Kor de Parallamps quan, fent d'okupa, el jove es penja del parallamps d'una antiga masia per evitar el desallotjament que pretén dur a terme la policia. I aquí podríem fer una ràpid cop d'ull a alguns dels temes d'actualitat que toca l'autor: el moviment okupa (amb una clara referència a Can Masdeu), l'atemptat de l'11-S, les oenegés i els problemes de fam en els països africans pobres, els accidents de trànsit i les seves greus conseqüències... I, sense perdre la frescor, l'amanida també conté elements de gust més profund, des de les distàncies

generacionals entre pares i fills fins a la fragilitat d'alguns enamoraments, passant pels esperits aventurers que combinats amb els valors morals donen com a resultat accions intrèpides, i per les promeses i els desitjos de futur, i per l'angoixa de la incertesa, i de l'espera...

Andreu Sotorra barreja tots aquests elements construint una novel·la equilibrada, ame-

na, interessant i amb polsims d'ironia. Una obra magnífica perquè mostra i opina sense adoctrinar, políticament correcta però des d'un punt de vista alternatiu, una etiqueta que cada dia és més plural. Per dir-ho més gràfic: la Yung i el Marc són com qualsevol dels milions de persones que es van manifestar i es manifesten en contra de la guerra a tots els racons del món; joves que s'han cansat de permetre que altres pensin per ells i que expressen la seva opinió amb contundència, tant si se'ls vol escoltar com si no. Sotorra, paradoxalment, és dels que escolten i, a més, no callen.

Amanida de valors

LLUÍS LLORT

